

The background of the book cover is a painting depicting an industrial scene. In the foreground, a worker wearing a red cap and blue shirt is seen from the side, operating a large piece of machinery with a long green handle. Behind him, another worker in a white shirt and red cap is visible. The background shows rows of industrial pipes and structures.

Јелена Рафаиловић

РАЗВОЈ ИНДУСТРИЈЕ НА БАЛКАНУ

60
година
ИИС

ИНСТИТУТ ЗА НОВИЈУ ИСТОРИЈУ СРБИЈЕ
Библиотека „Студије и монографије“
Књига бр. 105

За издавача
Др Миле Ђелајац

Редакција
Др Владан Јовановић (главни и одговорни уредник)
Проф. др Мира Радојевић
Др Драган Богетић
Др Мирослав Перишић
Др Александар Раковић
Др Петар Драгишић
Др Александар Р. Милетић (секретар)

Рецензенти
Др Милан Ристовић
Др Миле Ђелајац
Др Дубравка Стојановић

Лектура и коректура
Јелена Милосављевић

Техничко уређење и дизајн корица
Ђорђе Секерезовић

ISBN 978-86-7005-141-6

Објављивање књиге је помогло Министарство просвете, науке
и технолошког развоја Републике Србије

Јелена Рафаиловић

РАЗВОЈ ИНДУСТРИЈЕ
НА БАЛКАНУ
ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА
У КРАЉЕВИНИ СРБА, ХРВАТА
И СЛОВЕНАЦА И БУГАРСКОЈ
1919–1929.

Београд, 2018.

Садржај

Предговор	11
Увод	35
Текстилна индустрија до Првог светског рата	35
Привредне прилике у Краљевини СХС и Бугарској 1919–1929.	45
Основна обележја текстилне индустрије	59
Квантитативни преглед текстилне индустрије	60
Преглед текстилне индустрије према гранама	70
Територијални распоред текстилне индустрије	80
Држава и текстилна индустрија	103
Институционални и законодавни оквир текстилне индустрије	104
Државни интервенционизам	111
Закони о помагању индустрије	113
Пореско оптерећење индустрије	121
Царине	127
Технолошки ниво текстилне индустрије	139
Финансијски капитал у текстилној индустрији	161
Обим и власништво капитала	162
Кредитирање текстилне индустрије	173
Учешће и обим страног капитала	184
Текстилно тржиште	201
Унутрашња трговина	202

<i>Потражња за текстилним производима .....</i>	212
<i>Монополи и картели .....</i>	216
<i>Спљубна трговина .....</i>	217
<i>Трговина текстилним производима .....</i>	227
<i>Привредна елита и радна снага у текстилној индустрији .....</i>	247
Привредна елита текстилне индустрије	247
Иван Х. Беров	247
Влада Илић	252
<i>Радна снага у текстилној индустрији .....</i>	260
Структура и обим запослених у текстилној индустрији	260
Наднице	273
Положај радника текстилне индустрије	279
Закључак	303
Извори и литература	319
Географски и именски регистар	347
Регистар привредних предузећа	353

Списак табела и графикона

Табела 1. Распоред бруто друштвеног производа (БДП) и нето националног дохотка (НД) у периоду 1926–1929.	56
Табела 2. Број фабрика, радника и годишња стопа раста (CAGR) текстилне индустрије у Краљевини СХС 1919–1928.	62
Табела 3. Развој текстилне индустрије у Бугарској 1921–1929.	63
Табела 4. Структура фабрика и радника у Бугарској и Краљевини СХС 1919–1929.	65
Графикон 1. Тренд оснивања текстилних фабрика у Краљевини СХС и Бугарској у апсолутним цифрама 1919–1929.	68
Табела 5. Индустрија памука и вуне 1928. године у Краљевини СХС	72
Табела 6. Структура фабрика према индустријским гранама и броју запослених у Бугарској 1921–1929.	78
Табела 7. Распоред фабрика текстилне индустрије у Бугарској 1921. и 1929.	100
Табела 8. Повлашћена текстилна индустрија у Бугарској 1921–1929.	117
Табела 9. Вредност државних набавки у мил. динара концерна Илић 1923–1933.	120
Табела 10. Број вретена и разбоја на 1000 становника у европским државама 1928–1930.	143

Табела 11. Увоз текстилних машина у Краљевину СХС и Бугарску 1921–1929.	146
Табела 12. Корелација (r) уложеног капитала, погонске снаге и радне снаге у текстилној индустрији Краљевине СХС 1919–1929.	159
Табела 13. Структура текстилних предузећа према власништву капитала	165
Графикон 2. Биланси пословања највећих текстилних предузећа у Краљевини СХС 1921–1929.	169
Табела 14. Основачки капитал текстилних акционарских друштава у К. СХС са преко 10 мил. динара 1922–1929.	171
Табела 15. Пласман кредита у привреди Бугарске 1925. у зл. левима (000')	183
Графикон 3 и 4. Биланси спољнотрговинске размене у Краљевини СХС и Бугарској 1919–1929.	222
Табела 16. Увоз и извоз по глави становника 1928. у изабраним европским земљама (у златним доларима САД)	227
Графикон 5 и 6. Процентуални удео текстилне робе у укупном увозу у количини и вредности у Бугарској и Краљевини СХС 1919–1929.	228
Графикон 7 и 8. Вредност (%) и обим (t) увоза сировог памука, пређе и готове памучне робе у Краљевини СХС 1920–1929.	236
Графикон 9 и 10. Вредност (%) и величина (t) увоза сировог памука, пређе и готове памучне робе у Бугарској 1919–1929.	237

Табела 17. Годишња стопа раста количинског увоза памука (%) (100-1920)	237
Табела 18. Годишња стопа раста вредности увоза памука (%) (100-1920)	238
Графикон 11. Корелација вредности увоза памука и цене памука на светском тржишту	239
Графикон 12 и 13. Обим увоза вуне и материјала од вуне у Краљевини СХС и Бугарској у тонама 1919-1929.	243
Табела 19. Структура запослених радника у Краљевини СХС и Бугарској 1921-1931.	262
Табела 20. Просечне номиналне наднице индустријских радника у Бугарској у левима 1921-1929.	274
Табела 21. Средња надница осигураних радника код СУЗОР-а и просечна надница запослених у Првој повлашћеној ужицкој ткачкој радионици а. д., Ужице у динарима 1920-1929.	277